

28.06 - 25.08.2024

Tafelzetting #10

hé! architectuur

Vlaams
Architectuur
instituut

DE
SINGEL

hé! architectuur is een Brussels architectuurbureau opgericht door Hanne Eckelmans en Renée Verhulst. Hun architectuur koppelt steeds de wens van de opdrachtgever aan een kritische lezing van wat er als is. Hun werk getuigt steeds van een uitgesproken ecologische ambitie. Hieruit ontstaan eigenzinnige combinaties van vertrouwde en innovatieve materialen, met evenwichtige verhoudingen tussen ruimte, licht en kleur.

Tafelzetting is een reeks tentoonstellingen over jonge architecten uit Vlaanderen en Brussel, geproduceerd door DE SINGEL en het Vlaams Architectuurinstituut (VAi). Elke editie stelt een jonge ontwerppraktijk zichzelf voor op het plein voor DE SINGEL. Ze doen dit met een kleurrijke set tafels die de tentoonstelling dragen en dienstdoen als straatmeubilair, telkens in een nieuwe opstelling.

hé! architectuur

Met *Tafelzetting #10* toont het Brusselse *hé! architectuur* zijn werk aan de hand van vier projecten. Hierin tonen de architecten hun uitgesproken duurzaamheidsambitie. Die stuurt niet alleen keuzes op vlak van materialen en technieken, maar ook een kritische blik op de hoeveelheid ruimte die nodig is en het hergebruik van bestaande architectuur.

In deze vier projecten toont *hé!* hoe die ambitie zich vertaalt in de individuele woning, een typische opdracht voor jonge architecten. De projecten vertrekken van een vertrouwde typologie, zoals een Brussels herenhuis of een ferme in het Pajottenland. *hé!* stelt die structuren in vraag. Ze luisteren naar de wens van de toekomstige bewoner, maar kijken ook naar de duurzaamheid van de gevonden architectuur en hun eigen ingrepen. De dialoog tussen beide invalshoeken leidt tot woningen met een eigen karakter. Structurele ingrepen leiden tot nieuwe relaties en verbindingen tussen ruimtes via licht, lucht, zicht en akoestiek. De architecten verkleinen geklimatiseerde ruimtes waar mogelijk, en ontwerpen demonteerbare structuren waar een uitbreiding toch aangewezen is. Verder spelen de kleuren en texturen van ecologische materialen (o.a. stampliem en structureel hout) in op het palet van de bestaande omgeving.

Coverbeeld:
KARPER, Brussel – *hé! architectuur*
© Tim Van de Velde

Tafelzetting #10 spiegelt die ontwerpmethodiek. *hé!* speelt ook hier in op een bestaande structuur om een gepaste omgeving voor het beoogde gebruik te creëren. Elk project verschijnt een verticale stapeling van tafels, de gegeven elementen binnen de tentoonstellingsreeks. De kolommen spelen in op de assen van de lichtinstallatie rondom het pleintje. De torens worden versterkt met houten driehoeken, gezaagd uit afgedankte podiumelementen van de theaterzaal van DE SINGEL. Sjorverbindingen zijn niet alleen functioneel, ze vermijden ook de toevoeging van meer staal en verduidelijken het tijdelijke karakter van de installatie.

In de aanloop naar *Tafelzetting #10* vroeg *hé!* aan architectuurfotograaf Tim Van de Velde om de vier projecten in beeld te brengen, met bijzondere aandacht voor de bewoners en de gebruikte materialen. De foto's op doek slingeren de hoogte in. Zo ontstaat een alternatieve ruimtelijke vertelling van de vier projecten én van de ontwerppraktijk van *hé! architectuur*.

- Petrus Kemme (reekscurator *Tafelzetting*)

Georges!

Kaat restaureert kunstwerken, Thomas werkt voor de VRT. Ze kochten voor hun gezin met drie kinderen een typische, smalle woning in de Brusselse deelgemeente Anderlecht. De woning had een aantal koterijen en een piepklein tuintje. De grote troef was het doorzicht naar achteren, waardoor het licht 's ochtends en 's middags vrij spel krijgt.

hé! stelt voor om de oude aanbouw af te breken, om de woonruimtes verticaal te organiseren en tegelijk meer buitenruimte te creëren. De architecten verdeelden ook de dag- en nachtzones op een meer evenwichtige manier over de vijf verdiepingen van het huis.

Op de *bel-etage* (het verhoogde gelijkvloers) komen keuken en eetkamer, op de eerste verdieping het salon. Door de kamer boven de keuken volledig weg te halen, ontstaat er een diagonale connectie tussen de leefruimtes en kan het avondlicht vanaf de voorgevel nog dieper in de woning binnenvallen. Enkele structurele ingrepen maken de traphal open waardoor de woning op het gelijkvloers breder wordt en de circulatie dynamischer.

De dwarse stalen balken van de koterijen in de achtergevel werden behouden en getransformeerd tot dragers voor buitenverlichting, planten en een zonnewering. Het inspireerde *hé!* om zo ook het terras te bouwen. Een dwarse stalen balk draagt houten balken die gerecupereerd zijn bij het openmaken van de eerste verdieping. Een geperforeerde plaat doet dienst als terrasvloer en laat licht door in de tuinzone eronder en in het atelier.

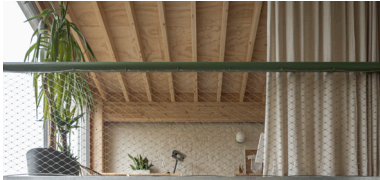
Kaat en Thomas waren meteen mee in het recuperatieverhaal en gingen zelf gretig aan de slag. Stapels marmer uit het Noordstation werden bij Rotor opgehaald en gestockeerd om later de badkamer en het keukenblad te bekleden.

Kasteel!

Frederik en Els kochten een huis in de Kasteeldreef in Ganshoren, een rustige residentiële buurt aan de rand van Brussel. Frederik werkt in de IT-wereld, Els is communicatieadviseur. Hun vraag luidde om het pand uit de jaren 1920 om te vormen naar een open woning die klaar is voor een toekomstige gezinsuitbreiding.

hé! ontwerpt een flexibele woning die op lange termijn kan meegroeien met de bewoners. Ze beslissen de achterbouw, die geen deel uitmaakt van het originele huis, te verwijderen. In de plaats komt een compacte, hoge en open uitbreiding. Die laat veel licht binnen in de woning en verbindt de binnenruimte met de tuin. De toegevoegde structuur is een houten constructie met demonteerbare boutverbindingen. De structuur verschijnt ook in de achtergevel en ondersteunt de blauwregene die vroeger tegen de oude achterbouwen groeide. Het was voor *hé!* belangrijk deze plant te bewaren. Er ontstaat hierdoor een intieme buitenkamer.

De nieuwe structuur sluit aan op het ritme van de bestaande trap. Zo maakt de eerste verdieping van de uitbouw een tussenniveau tussen de leefkeuken op het gelijkvloers en de living daarboven. Een vide, met een grote glaspartij en een opengewerkte trappenhal, verbindt de drie niveaus met elkaar. Tussen de voorgevel en een nieuwe glazen binnenwand ontstaat ruimte voor fietsen, buggy's, jassen en schoenen. De subtiele verhoging van de voorgevel maakt een knipoog naar de nieuwe achterbouw en biedt de ruimte voor twee kinderkamers met zicht op het Atomium. Ondertussen hebben de twee dochters van Frederik en Els de beste plekken in de woning opgeëist.

Karper!

Als architect én bouwheer ontwierp en bouwde Hanne Eckelmans haar eigen woning. De zoektocht naar een geschikt pand was niet simpel tot ze op een industrieel pand in Molenbeek botste. Aangezien de dakrand veel lager was dan die van de burens was er de mogelijkheid om uit te breiden in de hoogte en een nieuwbouw op een bestaand gebouw te zetten.

Het ontwerpproces zorgde voor een zoektocht naar de juiste verhoudingen en overgang tussen het bestaande en het nieuwe. Het zou een omgekeerde woning worden met de leefruimtes helemaal boven én een buitenruimte grenzend aan elk verdiep om zo een rustgevende woning te creëren in een zeer dicht stedelijk netwerk. De buitenruimtes hebben elk hun eigen karakter: een intiem patio-terras, een zonneterras en een groendak bovenaan. De open structuur van het dakvolume volgt een grid van zes kamers. De nieuwe, demonteerbare structuur volgt de bestaande structurele lijnen. Daartussen laten de ruimtes verschillende en veranderende invullingen toe.

Het nieuwe stuk voorgevel is even gedetailleerd als het origineel eronder, maar eerder rationeel opgebouwd uit witte baksteen. De buitenschil bestaat uit geprefabriceerde houten cassetten en is ingevuld met stobalen, afkomstig van een boerderij uit de buurt. De isolatie van de bestaande gevels is gemaakt uit kalkhennepblokken. Een mengeling van zand en klei, afkomstig van het Brusselse grondverzet, doet dienst als pleisterwerk. Bestaande elementen zoals vloeren, schrijnwerk, trappen en tegels krijgen een tweede leven, aangevuld met elementen die Hanne kon recupereren uit het huis van haar grootmoeder. Het aantal materialen beperkt zich tot een minimum en low-tech details worden herhaald. Het is architectuur die begrijpelijk is en daarom ook makkelijk aanpasbaar.

Omloop!

Marc en Ann kochten in de jaren 1990 een 'sleutel-op-de-deur' fermette in het Pajottenland. Hun twee dochters groeiden in het huis op. Zelf zijn Marc en Ann tewerkgesteld in de sociale sector.

Ze benaderden *hé!* met de vraag om hun huis op een duurzame manier te renoveren. Door de inplanting van het huis in de heuvelachtige omgeving is de connectie met de natuur zoek. Het idee was om die te herstellen.

Een renovatie van een 'dertien in een dozijn' Vlaamse fermette leek voor *hé!* in eerste instantie niet echt uitdagend. Het is een typologie die ons landschap overheerst, niet aan de energienormen van vandaag voldoet en evenmin als waardevolle architectuur wordt beschouwd. Maar al snel werden ze geïntrigeerd door de vraag wat de toekomst van dit soort woningen kan zijn.

hé! start met een kritische analyse van de bestaande organisatie van het huis en de connectie met de omgeving. De architecten snijden de fermette open om de traditionele indeling te doorbreken. Ze kiezen voor een inbreiding: ze maken de woning compacter. De oude slaapkamers van de dochters maken plaats voor een wintertuin. Die is begrensd door een massieve stamplenen muur. Door zijn inertie zorgt die voor een warmtebuffer; op frissere dagen warmt door de zon de serre – via de muur – op en op warme dagen werkt het omgekeerd. De bestaande gang en bureauruimte ontvouwen zich tot een living aan de wintertuin.

De riante inkomhal wordt een zitruimte aan de leemkachel. Die vervangt de oude mazoutketel en staat in voor de centrale verwarming. De garage wordt de nieuwe inkom en de witte muren worden een rode leempleister.

Tafelzetting #10
hé! architectuur
28.06 - 25.08.2024

Organisatie en productie

Vlaams Architectuurinstituut
(VAi) en DE SINGEL

Samenstelling

hé! architectuur (Hanne
Eckelmans en Renée Verhulst)

Ontwerp installatie

Laura Muyldermans

**Reekscurator, project-
coördinatie**

Petrus Kemme VAI

Productieleiding

Eva Pot VAI
Jessie Bervoets DE SINGEL

**Coördinatie technische
productie**

Guy Anthoni DE SINGEL

Met dank aan

DE SINGEL (Heidi Ballet,
Wouter Roels, Hendrik Storme,
Paul Vermeir), Sofie De Caigny
VAi en Dennis Pohl VAI,
Merel Hart, Emma Margo,
Isabelle Marchal, Tim Van
de Velde, alle bouwheren,
aannemers en iedereen die
de afgelopen jaren met *hé!*
samenwerkten

Pers en communicatie

Egon Verleye VAI

**Het Vlaams Architectuur-
instituut en DE SINGEL
worden betoelaagd door de
Vlaamse Gemeenschap**

**Het programma van het
Vlaams Architectuur-
instituut wordt mogelijk
gemaakt door deze partners**
Reynaers Aluminium, Bulo,
Gyproc, Febelcem, Stone,
Wienerberger, Forster, Niko,
Cosentino

**DE
SINGEL**

30.08 - 27.10.2024

Tafelzetting #11 graft

